

KS Folkevaldprogram

27

Vang kommune

Temadag 24. april 2025

Prosessleiar Elisabeth Enger

23

Dagens program

09:00 Oppstart og velkommen til samling v/ordfører

09:05 Program for dagen

09:15 Korleis har livet i kommunestyret vore hittil i perioden?

10:30 Habilitet i kommunestyret

- Habil eller inhabil: Kva reglar gjeld?
- Korleis handterer me habilitet?

11:30 Lunsj

12:10 Habilitet

- Case

1235 Etikk- og antikorrupsjonsarbeid i kommunane

- Korleis ser biletet ut, status, utfordringar og risikoområde?
- Korleis er det i Vang kommune?
- Dilemmatrening / case

13:45 Avslutning

- Oppsummering og inntrykk frå dagen.

**Korleis har livet i kommunestyret
vore hittil i perioden?**

Kva for forventningar hadde du?

Korleis har det gått?

Noko som treng drøfting?

Kommunen sine oppgåver og roller

- Vera ein demokratisk aktør
- Yta offentlege tenester
- Driva samfunnsutvikling
- Utøva mynde

Arbeidsgjevar for dei tilsette
23 ~ 27

Foto: Shutterstock

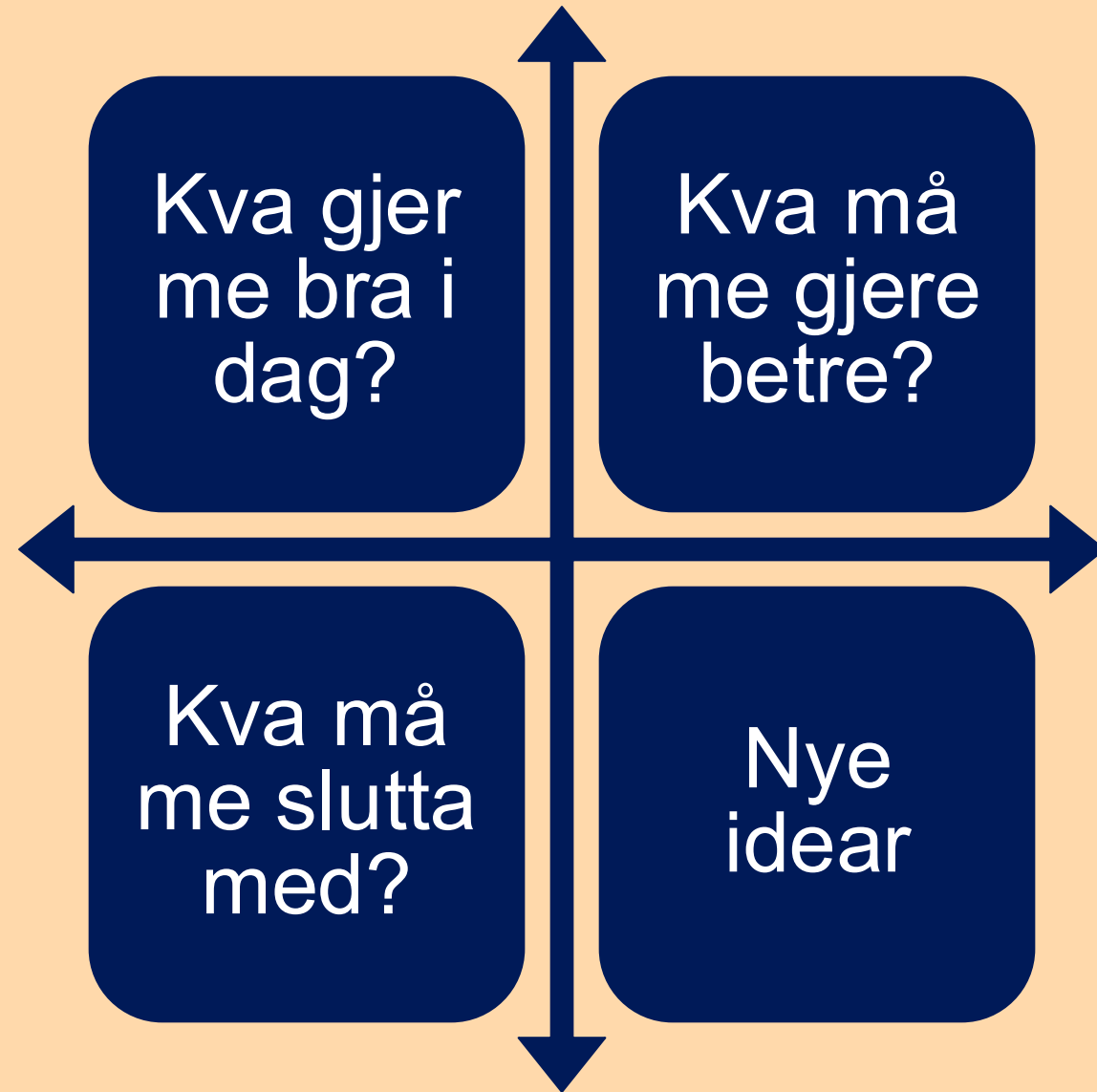

Rollene til folkevalde

Samspelet med

- Kvarandre i det politiske miljøet**
- Administrasjonen**
- Innbyggjarane**

Habilitet (og inhabilitet) i kommunestyret

Kva er inhabilitet

«At en person er inhabil innebærer at det foreligger omstendigheter som er **egnet til** å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet.»

Kilde: Lovdata.no

Habil eller inhabil: Kva reglar gjeld?

Forvaltningslova

- Automatisk inhabil
 - Part i saka
 - Nært slektskap/familie
 - Verje/fullmektig
 - Leiar, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særeigne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for ein sjølv eller nære/kjære

Kommunelova

- Som tilsett har forberedt eller gjort vedtak i ei sak
 - Inhabil i behandlinga av saker og klagar
 - Habil i behandlinga av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved val, fastsetting av godtgjersle ol.
- Fritak av personlege grunnar

Inhabilitet

- Det kan vera fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalde opptrer upartisk
- Vernar den enkelte folkevalde mot utilbørleg press utanfrå
- Skal ikkje brukast for å unngå ubehag

Etisk reglement for folkevalde i Vang kommune

Relasjonar:

Habilitet:

☞ Folkevalde skal praktisere likebehandling og opptre upartisk. Dei skal unngå å komme i situasjonar som kan bidra til konflikt mellom kommunen og personleg interesse. Habiliteten skal vurderast av eit folkevald organ.

Hensyn som taler mot å ha for strenge habilitetsregler

- Hensynet til effektivitet i saksbehandlingen
- Kan medføre praktiske problemer
- Kan utelukke ansatte med god fagkunnskap

Korleis handterer me habilitet?

- Medlemen har sjølv plikt til å vurdera sin eigen habilitet
- Organet sjølv avgjer, den som skal vurderast kan forklara seg, men ikkje delta i debatten eller avgjerda
- Avgjerda kan vera gjenstand for lovlegheitskontroll
- Kva gjer de i gruppa si behandling av den same saka?

Foto: Mostphotos

Politisk reglement i Vang kommune

6 Inhabilitet

Ingen erklærer seg inhabil, man ber om å få sin habilitet vurdert jf. forvaltningslova §6. Ein folkevald som er ugild i ei sak, jf. kap. II i forvaltningslova, § 11-10 i kommunelova eller Etske retningslinjer for Vang kommune, skal fråtre ved behandlinga av vedkomande sak. Dersom ein representant er i tvil om habiliteten sin, bør spørsmålet reisast overfor møteleiar så snart som mogleg etter mottak av innkalling og sakliste, slik at vesentlege forhold kring ugildheita til representanten kan greiast ut og vararepresentant eventuelt kan kallast inn på førehand. Kommunedirektøren avgjer ugildheit før tilsette i kommunen, med unntak av tilsette som medlem under møte i eit folkevald organ.

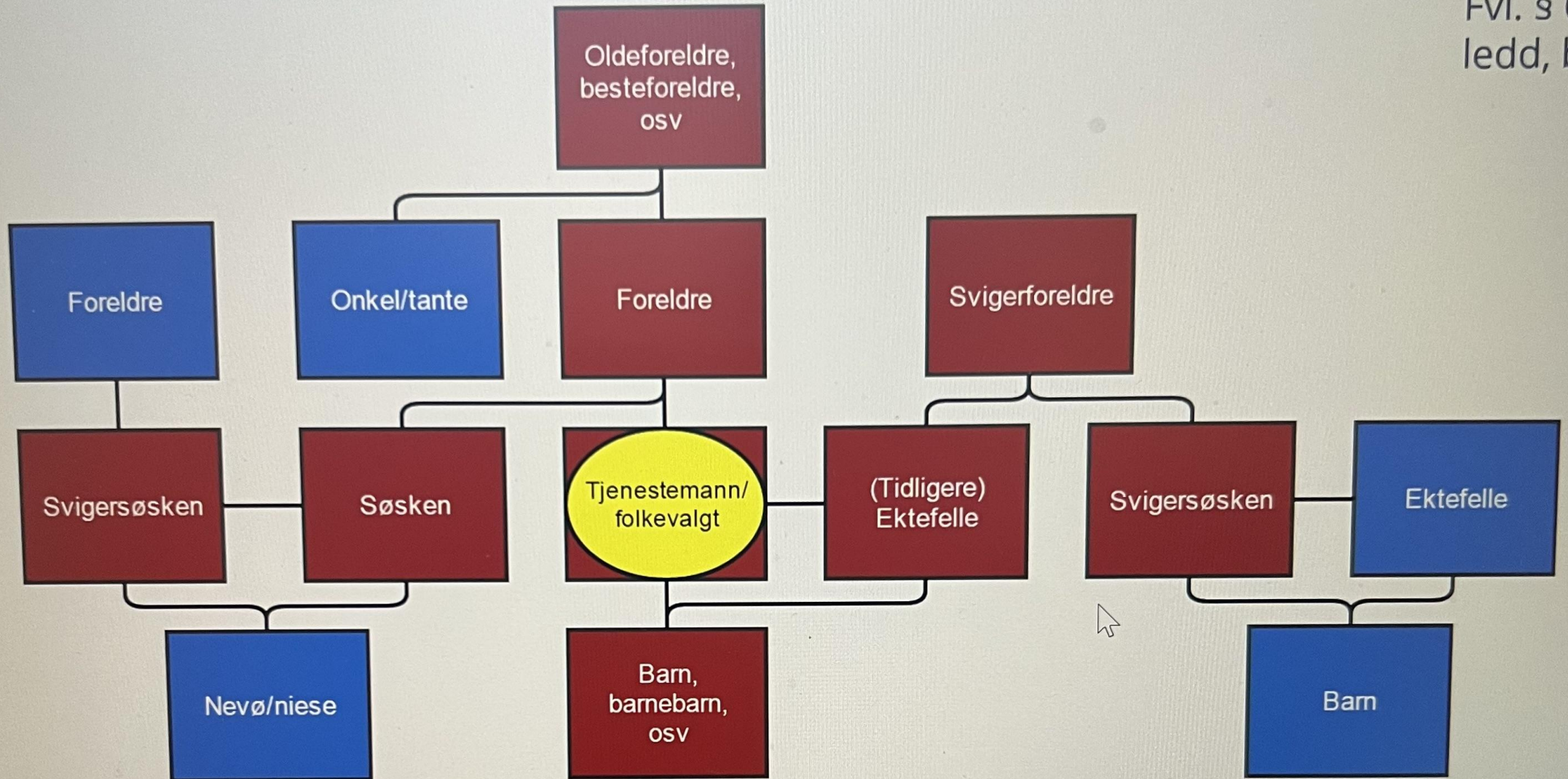
Automatisk inhabilitet, forvaltningsloven

§6, første ledd

Selv part i saken, nær slekt eller ektefelle part i saken
Verge eller fullmektig for en part
Sentral posisjon i selskap eller lignende som er part

Familieforhold som fører til automatisk inhabilitet

Fvl. § 6,
ledd, b

Sentral posisjon i selskap eller lignende som er part

Leder eller har ledende stilling (øverste leder eller deltar i den daglige ledelsen av selskapet)

Medlem av styret eller bedriftsforsamling (varamedlemmer omfattes i utgangspunktet ikke)

Gjelder de som har verv på det tidspunktet saken skal behandles.

Andre ansatte/varamedlemmer må vurderes etter den skjønnsmessige regelen

Part:

**Person som en avgjørelse retter seg
mot eller som saken direkte gjelder**

Inhabil etter skjønnsmessig vurdering

"Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet."

Eksempler på særegne forhold:

Økonomiske interesser

Nært personlig forhold til en part

I en konkurransesituasjon med en part

Egnet til å svekke tilliten; hvordan det særegne forholdet fremstår utad

Aktuelle momenter i en konkret vurdering

Graden av særegne forhold eller særlig fordel..

Sakens art og betydning for de involverte

Graden av skjønn som ligger til tjenestemannen/organet

Særlig engasjement i saken, enten nå eller i tidligere stilling/posisjon

Rollekombinasjoner/vervkombinasjoner

Graden av åpenhet rundt beslutningsprosessen

Vanskelig å finne habil erstatter – alle kjenner alle

"Hjelpekriterier" etter 2. ledd:

..skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til..

..om ugildhetsinnsigelse er reist av en part..

Case om habilitet

I ei årrekkje har LMB AS køyrt rutetransport mellom Lillevik og Mellomvik kommunar. Selskapet er eigd av kommunane som har ein like stor del kvar.

Etter ein anbodsrunde, som omfattar strekningane der LMB opererer, vinn eit anna selskap – Sandvikbussane – anbodsrunden.

Kommunestyret vedtek å avvikla LMB, men alle tilsette vil bli overførte til det nye selskapet, med unntak av dagleg leiar.

Case om habilitet, forts

Under behandlinga av saka i kommunestyret ber Peder Ås kommunestyret vurdere habiliteten hans. Han er dagleg leiar av LMB.

Det gjer også Kåre Sand, han har nemleg køyrt buss for LMB og er no tilsett i Sandvikbussane.

Er Peder Ås habil eller inhabil?

Er Kåre Sand habil eller inhabil?

Skjenketider

Endeleg har det skjedd!

Det har kome nye eigarar til ærverdige Sandvik hotell, som har lege brakk dei siste 10 åra. Dei nye eigarane ønskjer å utvida tilbodet til både innbyggjarane i Sandvik kommune og den store tilstrøyminga av hyttefolk og båtturistar.

Som ein del av utvidinga søkjer eigarane av hotellet om utvida skjenketider for hotellet. I Sandvik er det tett busetnad, og mange bebuarar i nærleiken vil bli ramma dersom hotellet utvidar skjenketida.

Skjenketider, forts

Eit av medlemmane i kommunestyret har også planar om å kjøpa nabotomta til hotellet. Denne tomta grensar til hotellet og avstanden til hotellets uteterrasse er berre 15 meter.

Er representanten som har planar om å kjøpa nabotomta habil til å vera med å behandla saka om utvida skjenketid til hotellet?

Kunstgras

Peder Ås sit i Lillevik kommunestyre. Han har ein son på 11 år som speler aktivt fotball i kommunens einaste fotballklubb.

Kommunestyret har til behandling eit forslag om å byggja ny kunstgrasbane til fotballklubben.

Naboane klagar på vedtaket og hevdar Ås er inhabil.

Er Peder Ås inhabil?

Varsling og habilitet

Ordføreren i Sandvik har fått eit varsel på kommunedirektøren i kommunen. Saka blir teken opp i eit ekstraordinært kommunestyremøte nokre dagar seinare. Kommunestyret har i delegeringsreglementet sitt delegert ansvaret for utviklingssamtalen med kommunedirektøren til forhandlingsutvalet.

I samband med behandlinga av saka blir det foreslått at forhandlingsutvalet følgjer opp saka, mellom anna ved å innhenta fagleg bistand til oppfølging av varselet.

Tre av medlemmene i formannskapet, er også tilsette i kommunen.

Er desse habile i denne saka?

Kommuneplanens arealdel

Sandvik kommunestyre skal behandla arealdelen i ny kommuneplan. I forslaget til ny plan er det eit par større område som ifølgje forslaget kan leggjast ut til bustadbygging. Områda er LNF-område i dagens kommuneplan.

Ein av grunneigarane i eit av dei aktuelle områda sit også i kommunestyret.

Er vedkommande habil ved behandlinga av kommuneplanens arealdel?

Rehabilitering av skule og nytt idrettsbygg

Barne- og ungdomsskulen i Sandvik er gammal og sliten, og kommunestyret har bede om ei sak om korleis dette kan løysast.

No har kommunestyret fått saka på bordet. Forslaget frå kommunedirektøren inneber at skulen skal rehabiliterast, at gymbygget som tilhøyrer skulen skal rivast, og at det skal byggjast ein ny fleirbrukshall.

Denne fleirbrukshallen skal ikkje berre komma elevane ved skulen til gode, men lag og foreiningar kan leiga bygget ved behov.

Rehabilitering av skule og nytt idrettsbygg

Vidare står det i forslaget frå kommunedirektøren at drifts- og vedlikehaldskostnader på fleirbrukshallen skal finansierast med mellom anna leigeinntekter frå Sandvik idrettslag, som det blir foreslått å inngå ein avtale med.

Peder Ås har lenge engasjert seg i saka og er svært fornøgd med at ho endeleg kjem til behandling. Som engasjert pappa er han både leiar av FAU og trenar for innebandylaget til bygda, som er ein del av Sandvik idrettslag.

Er Peder Ås habil i denne saka?

Skulenedlegging

Kommunestyret har bestemt at administrasjonen skal greia ut skulestrukturen i heile kommunen. Når utgreiinga er ferdig, kjem ho opp til behandling i kommunestyret.

Kommunedirektøren føreslår å leggja ned 3 av 5 skular og å utvida dei 2 som blir igjen.

To av kommunestyrerepresentantane er lærarar i kommunen. Den første på ein av skulane som er føreslått nedlagt og den andre på ein skule som er føreslått utvida.

Skulenedlegging, forts

Ein annan politkar er leiar av FAU på ein skule som blir føreslått lagt ned og har gjennom heile prosessen uttrykt misnøye med forslaget frå kommunedirektøren.

Er kommunestyrerepresentantane som er lærarar habile til å behandla saka?

Er kommunestyrerepresentanten som er leiar av FAU habil til å behandla saka?

Hovudtillitsvald og folkevald

I kommunestyret er fem av 21 representantar tilsette i kommunen. Ein av desse er også hovudtillitsvald for dei tilsette.

Kommunestyret skal behandla arbeidsgivarpolitisk plattform for kommunen.

Korleis skal politikarar som er tilsette i kommunen vera i denne saka?

Kan ein folkevald som er hovudtillitsvald vera med på denne handlinga i kommunestyret?

Etikk og antikorrupsjonsarbeid i kommunestyret

Kva er rett og gale?

- Etikk er læra om moral
- Korleis **bør** ein handla
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillateleg og utillateleg
 - God og dårleg
- For oss i kommunal sektor;
 - Korleis bør me handla/opptre for å halda på tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Høg etisk standard

- Høg etisk standard gjennom
 - Struktur; lovverk/ regelverk/ rutiner for kontroll og håndheving
 - Tydelige roller og ansvar
 - Kultur; åpenhet, læringskultur

skaper et godt omdømme

Etikk handler i praksis om

- Rettssikkerhet og likebehandling
- Upartiskhet og integritet
- Ressursanvendelse
- Omdømme
- Legitimitet og tillit
- Taushetsplikt
- Åpenhet og innsyn

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

... og å unngå

- Spekulasjoner og mistanke
- Økonomiske tap og ressurskrevende opprydding
- Belastning for arbeidsmiljøet

23 ~ 27

Etisk reglement for folkevalde i Vang kommune

"God etisk standard er ikkje noko vi aleine kan vedta, det krev ein gjentakande, open og reflekterande samtale rundt spørsmål og dilemma"

"Reglementet skal sikre ein god etisk praksis"

"..Det skal vere eit positivt arbeidsmiljø for folkevalde"

"Er ein i en situasjon ein opplever som usikker skal ein ta kontakt med ordførar"

Refleksjonsoppgave

Du eier en stor eiendom, idyllisk beliggende med nydelig utsikt. I kommuneplanen er det vedtatt at det skal bygges en gang- og sykkelveg langs veien, noe alle i nabolaget også ønsker. Dersom gangveien blir lagt på din side av veien, vil kommunen måtte ekspropriere flere meter inn på din tomt, noe du ikke ønsker.

Er det uetisk av deg, som medlem av kommunestyret, å forsøke å påvirke avgjørelsen?

Hva om alle naboene på den andre siden av veien skriver brev til kommunen for å tale sin sak?

Refleksjonsoppgave

Naboen din har et søskenpar, en gutt og en jente, hvor jenta går på den nærmeste skolen til hjemmet. Når broren er i skolepliktig alder er skolegrensene flyttet, og søskenparet vil måtte gå på forskjellige skoler, noe som foreldrene synes er svært vanskelig. De kommer til deg som folkevalgt for å be om hjelp. De vet også at du kjenner rektoren på den nærmeste skolen godt. De spør om du kan ta en prat med rektoren og prøve å påvirke han slik at sønnen får gå på samme skole som datteren.

Hva gjør du? Hva om det er en innbygger du ikke kjenner?

Refleksjonsoppgave

Du er ordfører i kommunen og har en god venn som er eier av kommunens største bedrift. Han ønsker å be deg og familien med på hytta si i påsken.

Er det greit om dere har et slikt tett vennskap dersom det var etablert før du ble ordfører?

Er det greit dersom dere kun har kjent hverandre etter at du ble ordfører?

Refleksjonsoppgave

Politisk sekretariat mottar et varsel fra en kommuneansatt som mener at en av de folkevalgte har opptrådt i strid med de etiske retningslinjene. Under en innbyggerhøring om ulike traseer for ny riksvegtrase gjennom kommunen, gjennomført av Statens Vegvesen, skal den folkevalgte ha deltatt svært aktivt som pådriver for ett av alternativene, og ha fått med seg innbyggermøtet i en klar anbefaling overfor Vegvesenet. Varsleren mener at den folkevalgte har utnyttet sin autoritet som lokalpolitiker til å påvirke innbyggermøtet slik at det gikk inn for et trasevalg som var i hans egeninteresse som privatperson. Resultatet av innbyggerhøringen inngår som ett av flere premisser for vegvesenets endelige forslag til trasevalg og regulering, som til slutt skal vedtas av kommunestyret.

Problematisk av den folkevalgte? Hvordan bør varselet håndteres?

10:17

5G

kommunal-rapport.no

Illustrasjon: Svein Tveit

Pengemakt i møte med lokaldemokratiet

Mange kommuner synes det er vanskelig å si nei til ressurssterke personer som bringer aktiviteter og arbeidsplasser. Men hva gjør det med tilliten til politikerne og lokaldemokratiet?

Guro Slettemark

GENERALSEKRETÆR I TRANSPARENCY

INTERNATIONAL NORGE

PUBLISERT Fredag 23. august 2024 - 11:10

Hvor langt kan/bør man strekke seg for å legge til rette for ny aktivitet og nye arbeidsplasser?

Hvilke dilemmaer kan dere møte?

Tilliten er høy, men utfordret

Halvparten av innbyggerne mener at de med gode forbindelser i kommunen får bedre ivaretatt sine interesser. Omkring 4 av 10 tror det forekommer korrupsjon i egen kommune. Omkring halvparten av politiske og administrative ledere i kommunen sier de kjenner til situasjoner med forventning om uetisk adferd.

Råd fra etikkutvalget i kommunesektoren

- Vær åpen om habilitet
- Få på plass etiske retningslinjer
- Gjennomfør risikoanalyse for korrupsjon
- Sørg for gode kontrollrutiner
- Ta ansvar for kommunens varslingsrutiner
- Skap kultur for åpenhet og innsyn

50 tiltalepunkter mot korrupsjonssiktet byggesaksbehandler

Norge

Siste nytt

Dokumentar

Klima

NRK Ytring

Rådmann: – Jeg har fått flere tilbud om bestikkelser

Nav-ansatte som angivelig tar penger under bordet. Falske regninger og rådmenn som tilbys bestikkelser. Økokrim slår korrupsjonsalarm i kommune-Norge.

Innrømmer korrupsjon

Av THOR FREMMERLID og JON THEODOR HAUGER-DALSGARD 11. mars 2015, kl. 17:17

NANNESTAD:
Virksomhetslederen i Nannestad kommune, innrømmet i dag straffskyld for grov korrupsjon.

DEL Samtidig har politiet utvidet siktelsen til å omfatte korrupsjon og grovt økonomisk utroskap helt tilbake til 1989.

Mannens forsvarer, advokat Per Ove Marthinsen bekrefter innrømmelsen overfor rb.no:

To tiltalt for korrupsjon på ferieøya Tjøme

Etter nesten tre års etterforskning er det klart: To personer er tiltalt for korrupsjon etter den såkalte byggesaksskandalen på Tjøme.

FOTO: Espedal, Jan Tomas

Dette er slik de fleste trolig kjenner Tjøme. Nå er ferieøya blitt involvert i en korrupsjonssak tilknyttet byggesaker.

Økokrim setter endelig punktum i korrupsjonssaken ved Nedre Romerike Vannverk

Det skjer 16 år etter at etterforskning ble iverksatt, og 11 år etter at straffesaken ble rettskraftig avgjort ved lagmannsrettens fallende dom.

- Det er ikke tvil om at korrupsjon er et alvorlig problem i norske kommuner

Bildet er tatt av Espedal, Jan Tomas

Antikorrupsjonsprogram

- heilheita i kommunen sitt systematiske arbeid

- Verdier, haldningar og kultur
- Etiske retningslinjer for tilsette og folkevalde
- Risikoanalysar
- Eit godt kontrollsystem, eigenkontroll og internkontroll
- Strategi for anskaffingar
- Varslingskanal

Risikosoner – knytt til fleire prosessar i kommunen

1. Demokrati og politiske beslutningsprosessar

Frie val, ombod for innbyggjarane, handtere interessekonfliktar, habilitet, partilag

2. Myndigheitsutøving

Løyve, påbod/forbod, tenestetildeling

3. Tenesteyting

Brukartilpassing og dialog

4. Lokale og regionale utviklingsoppgåver

Proaktiv, forhandle og vere attraktiv, byggje arenaer

5. Eigarstyring av kommunale foretak og selskap

Eigarstyring, forretningsdrift, styrerepresentasjon, kontroll, innsyn

6. Anskaffingar

23

27

Takk for meg, og
lykke til videre!

